

sen tutkimuksen mukaan asia on niin). Imperfektillä kirjoittaja toteaa aiemman tutkimustuloksen mutta ei ota kantaa sen paikkansapitävyyteen (Sen ja sen tutkimuksen mukaan asia oli niin ja niin).

Kirjakielen sääntöjä

Suomen kirjakieli on normitettua eli säännötettyä kirjoitettua kieltä, jota opetellaan koulussa äidinkielen tunneilla. Kirjakielen säännöistä puhuttaessa erotellaan toisistaan kielen rakenteen huolto ja oikeinkirjoitus, jotka ovat myös keskeisiä tieteellisen kirjoittamisen osa-alueita. Kielenhuollon säännöt koskevat muun muassa pronomien käyttöä ja verbien taivutusta. Oikeinkirjoitusnormit taas koskevat erityisesti erilaisia merkintätapoja, kuten välimerkkien käyttöä. Tieteellisen tekstin tulee noudattaa kirjakielen sääntöjä. Kielenhuollosta ja oikeinkirjoituksesta on julkaistu monia oppaita, joista on luetelo tämän kirjan lopussa. Oman tekstin viimeistelyssä ja oikoluvussa tarkistettavat asiat esitetään seuraavissa alaluvuissa.

Lauseenvastikkeet

Kun käytät lauseenvastikkeita, tarkista, että lauseenvastike on oikein muodostettu (ks. s. 149–151). Huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi objektin taivutukseen (esim. 1) ja persoonamuotoihin (esim. 2).

- 1) *Joustavat työajat voidaan puolestaan katsoa poikkeavan normaalityöajasta.*
 ➔ *Joustavien työaikojen voidaan puolestaan katsoa poikkeavan normaalityöajasta.*
- 2) Tällä termillä *on käsitetty voivan viitata* myös yritysjohtajien luonteeseen ja ominaisuuksiin.
 ➔ Tällä termillä *on käsitetty voitavan viitata* myös yritysjohtajien luonteeseen ja ominaisuuksiin.

Lauseenvastikkeista muutamat ovat vakiintuneet tieteelliseen kielenkäyttöön, ja niiden ymmärtäminen on varsin helppoa. Kannattaa kuitenkin kokeilla myös vaihtoehtoisia ilmauksia:

Tutkin myös yritysten koulutuskäytäntöjä *koskien* työoikeudellisia asioita.

⇒ Tutkin myös yritysten työoikeudellisia asioita koskevia koulutuskäytäntöjä.

Termistö koskien tätä aihetta on hieman epäselvä.

⇒ *Tämän aiheen termistö* on hieman epäselvä.

Tästä johtuen myös Auswärtiges Amt joutui Saksan ulkopoliittikan harjoittamisesta sivuun.

⇒ *Tämän vuoksi / tämän takia* myös Auswärtiges Amt joutui Saksan ulkopoliittikan harjoittamisesta sivuun.

Hän on määritellyt kotoutumisen käsitettä synonyyminä integroitumisen termiin *liittyen*.

⇒ Hän on määritellyt kotoutumisen käsitettä synonyyminä integroitumisen termille.

Tai

⇒ Hän on määritellyt kotoutumisen käsitettä integroitumisen synonyyminä.

Yksikkö vai monikko?

Suomen kirjakielissä lauseiden subjektit ja predikaattiverbit taipuvat samassa muodossa. Tällaista samanmuotoisuuden mukautumisen ilmiötä nimitetään kongruenssiksi. Suomen kirjakielissä muun muassa subjekti ja predikaatti kongruoivat: jos lauseessa on vaikkapa kaksi subjektiä, myös predikaatti on monikossa. Kirjakielen kongruenssi eroaa jonkin verran puhutun kielen kongruenssista, mikä saattaa aiheuttaa virheitä kirjoitettuun tekstiin. Tarkista erityisesti sellaisten lauseiden kongruenssi, joissa predikaattiverbi on ennen subjektiä:

Sen avaintoimintoihin *kuuluu* hyvien toimintatapojen ja menetelmien (benchmarking) löytäminen, analysointi ja vertailu sekä jäsenvaltioiden yhteisen oppimisen seuranta.

⇒ Sen avaintoimintoihin *kuuluvat* hyvien toimintatapojen ja menetelmien (benchmarking) löytäminen, analysointi ja vertailu sekä jäsenvaltioiden yhteisen oppimisen seuranta.

Ekosofisessa tiedekäsityksessä *korostuu* tieteellisen toiminnan vaikutus sekä vastuu yhteiskunnallisista ja ympäristön muutoksista.

⇒ Ekosofisessa tiedekäsityksessä *korostuvat* tieteellisen toiminnan vaikutus sekä vastuu yhteiskunnallisista ja ympäristön muutoksista.

Olve ym. (1998, 68) *ehdottaakin*, että...

⇒ Olve ym. (1998, 68) *ehdottavatkin*, että...

Passiivi

Verbien taiputuksessa on myös toinen tapaus, joka kannattaa tekstistään tarkistaa: passiivimuotojen kongruenssi. Passiivin aikamuodot suomen kirjakielissä ovat *tehdään, tehtiin, on tehty, oli tehty*. Perfektissä ja pluskvamperfektissä käytetään suomessa apuverbinä *olla*-verbiä, joka taipuu persoonan mukaan (*olin* tehnyt, *oli* tehty). Passiivissa *olla*-verbi on aina yksikössä. Kieltävä ilmaus rakennetaan *olla*-verbin kiellosta: *oli* ⇒ *ei ollut* (tehty). Monesti passiivi kuitenkin on tekstissä muodossa *ei oltu* tehty, joka on puhutussa suomessa tavallinen. Tällaista rakennetta kutsutaan kaksoispassiiviksi, koska siinä on passiivin tunnus sekä *olla*-verbissä (*oltu*) että toimintaa kuvaavassa verbissä (*tehty*). Kaksoispassiivi on kirjakielen normien vastainen, eli sen käyttö kirjakielisessä tekstissä on virheellistä. Tarkista, että passiivimuodot ovat tekstissäsi kirjakieliset.

Artikkelit ovat *julkaistu* Kunnallistieteen aikakauskirjoissa.

⇒ Artikkelit on *julkaistu* Kunnallistieteen aikakauskirjoissa.

Esitystä *ei oltu* varsinaisesti *tehty* suurta yleisöä varten, mutta tekijöiden yllätykseksi se saavutti suuren suosion myös isoissa tapahtumissa.

⇒ Esitystä *ei ollut* varsinaisesti *tehty* suurta yleisöä varten, mutta tekijöiden yllätykseksi se saavutti suuren suosion myös isoissa tapahtumissa.

Pronominit

Pronomineja käytetään viittaamassa johonkin edellä aiemmin mainittuun sanaan, laajempaan ilmaukseen tai asiakokonaisuuteen. Pronominilla on niin sanottu korrelaatti eli vaste, johon viitataan. Pronomini noudattaa aina korrelaattinsa lukua ja sijaa: yksikölliseen sanaan viitataan yksiköllisellä ja monikolliseen sanaan monikollisella pronominilla. Jos viitataan kahteen tai useampaan rinnasteiseen sanaan, pronomini on monikossa. Lisäksi pronomini ilmaisee, onko korrelaatti inhimillinen vai ei-inhimillinen. Pronominit ovat tieteellisessä tekstissä erityisen tärkeitä täsmällisyyden kannalta: lukijan täytyy tietää varmasti, mihin sanaan tai ilmaukseen pronomini viittaa. Pronominin ja korrelaatin viittaussuhteen tulee siis olla selvä.

Huomaa erityisesti, että relatiivipronomini *joka* viittaa edeltävään sanaan tai lausekkeeseen, kun taas *mikä* viittaa edeltävään lauseeseen tai asiakokonaisuuteen:

Tällä käsitteellä tarkoitetaan niin sanottua korporatiivista ryhmää, *millä* tarkoitetaan toimivana yksikkönä esiintyvää ihmisryhmää.

⇒ Tällä käsitteellä tarkoitetaan niin sanottua korporatiivista ryhmää, *jolla* tarkoitetaan toimivana yksikkönä esiintyvää ihmisryhmää.

Vuonna 2030 joka neljäs suomalainen on yli 65-vuotias, *joka* tarkoittaa huoltosuhteen muuttumista ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousua.

⇒ Vuonna 2030 joka neljäs suomalainen on yli 65-vuotias, *mikä* tarkoittaa huoltosuhteen muuttumista ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousua.

Hän korostaa tavoitteiden toteutumista, *joita* ohjaa kansalaisten yleinen tai ryhmän yhteinen etu.

⇒ Hän korostaa *sellaisten* tavoitteiden toteutumista, *joita* ohjaa kansalaisten yleinen tai ryhmän yhteinen etu.

Huomaa myös, että pronominit *se* ja *ne* viittaavat pääsääntöisesti edellisen lauseen subjektiin, kun taas *tämä* ja *nämä* viittaavat johonkin muuhun lauseenjäseneseen.

Mark J. Arnold ja Kristy E. Reynolds tarkastelevat artikkelissaan eri ihmisryhmien motiiveja siihen, miksi juuri *he* tekevät useita tunteja kestäviä ristiretkiä kaupungin sydämeen.

⇒ Mark J. Arnold ja Kristy E. Reynolds tarkastelevat artikkelissaan eri ihmisryhmien motiiveja siihen, miksi juuri *nämä* (ihmisryhmät) tekevät useita tunteja kestäviä ristiretkiä kaupungin sydämeen.

Persoonapronomineja käytettäessä on muistettava, että jos sanan määritteenä on persoonapronominin genetiivi eli pääsana on omistusmuodossa, pääsanaan kuuluu normaalisti myös omistusliite (esim. hänen läsnäolonsa, minun tekstissäni, meidän esityksessämme).

Rektio – merkitys johonkin vai jollekin?

Rektiolla tarkoitetaan sitä, että sanat saavat määritteensä tietyssä sijamuodossa. Suomessa esimerkiksi sanotaan *rakastan ruokaa* mutta *en pidä makeasta*. *Rakastaa*-verbin rektio on siis partitiivi (*ruokaa*) ja *pitää*-verbin rektio elatiivi (*makeasta*). Rektioita on myös substantiiveilla ja adjektiiveilla (ks. esimerkkiä). Koska tieteellisessä tekstissä käytetään toisinaan kieltä melko abstraktisti ja osa lähdekirjallisuudesta on vieraskielistä, on hyvä tarkistaa, että sanat ovat oikeassa muodossa. Sanojen rektiot voi tarpeen mukaan tarkistaa sanakirjasta.

Esityslistalla on suuri *merkitys* kokouksen *onnistumiseen*.

⇒ Esityslistalla on suuri *merkitys* kokouksen *onnistumiselle*.

Rinnastuskonjunktioiden käyttö virkkeen alussa

Rinnastuskonjunktioiden tehtävä on rinnastaa samanarvoisia kielenaineiksia, muun muassa lauseita. Ne eivät kuitenkaan rinnasta virkkeitä, minkä vuoksi ne eivät voi olla virkkeen alussa osoittamassa suhdetta edeltävään tekstiin. Tätä tehtävää varten on olemassa muita ilmauksia, joita on käsitelty

metatekstin yhteydessä. Tarkista, että käytät rinnastuskonjunktiota oikein.

Pessimistisen skenaarion näkökulmasta voi ammattiliittojen vähenevä valta johtaa entistä useammin työnantajan ja työntekijän välisiin epäselvyyksiin ja palkkakiistoihin. *Eikä* ammattiliiton lakimies hoitaisi ko. tilanteessa mahdollisia oikeusprosesseja.

⇒ Pessimistisen skenaarion näkökulmasta voi ammattiliittojen vähenevä valta johtaa entistä useammin työnantajan ja työntekijän välisiin epäselvyyksiin ja palkkakiistoihin. Tällaisessa tilanteessa ammattiliiton lakimies *ei* todennäköisesti hoitaisi mahdollisia oikeusprosesseja.

Eheyttävä (integrative) motivaatio taas syntyy kiinnostuksesta jotain kulttuuria tai kansaa kohtaan. *Eli* kieltenopiskelussa opiskelija haluaa kieltä oppimalla päästä mahdollisimman lähelle kohdekieltä puhuvaa kansaa ja osaksi heidän kulttuuriaan.

⇒ Eheyttävä (integrative) motivaatio taas syntyy kiinnostuksesta jotain kulttuuria tai kansaa kohtaan. Kieltenopiskelussa opiskelija haluaa *siis* kieltä oppimalla päästä mahdollisimman lähelle kohdekieltä puhuvaa kansaa ja osaksi heidän kulttuuriaan.

Oikeinkirjoituksen tarkistaminen

Oikeinkirjoituksen tarkistaminen eli oikoluku on tärkeä osa tekstin viimeistelyä. Seuraavassa luetellaan tieteellisessä tekstissä keskeisiä oikeinkirjoitusasioita. Tarkista niiden avulla, että tekstisi oikeinkirjoitus on kunnossa. Huomaa, että tekstinkäsittelyohjelmien automaattinen oikoluku saattaa tehdä useat merkinnät väärin: erityisesti ajatusviivat ja yhdysmerkit tulee tarkistaa ja korjata käsin. Muista myös, että nämä säännöt koskevat suomen kieltä, eivät esimerkiksi englantia.

Välilyönnit

Erota etunimien kirjainlyhenteet toisistaan välilyönneillä:

J.M. ⇒ J. M.

Muista välilyönnit lähdeviitteissä. Sivunumeron lyhenteen jälkeen tulee välilyönti:

s. 132–133

1990: 132–133

1990, 132–133

Piste

Muista pisteet lyhenteiden lopussa:

(mt, 59. kappale)

⇒ (mt. 59. kappale).

Ahonen H.-M.

⇒ Ahonen, H. -M.

Pilkku

Tarkista pilkutus; pilkutusäännöt ovat sivulla 153–156.

Tarkista, ettet erota lauseenalkuisia kommentteja pilkulla:

Poikkeuksena tästä, hän mainitsee valkoisen väestön saapumisen Amerikkaan ja heidän kohtaamisensa intiaaniväestön kanssa.

⇒ Poikkeuksena tästä hän mainitsee valkoisen väestön saapumisen Amerikkaan ja heidän kohtaamisensa intiaaniväestön kanssa.

Tarkista, että erotat suku- ja etunimen lähdeluettelossa pilkulla:

Tuori Klaus

⇒ Tuori, Klaus

Ajatusviiva

Tarkista, että käytät ajatusviivaa oikein ja oikeissa kohdissa. Välimerkkinä ajatusviiva voi erottaa irrallisen huomautuksen muusta virkkeestä (*Kirjoittaminen on – päinvastoin kuin monesti ajatellaan – yksi monimutkaisimmista kognitiivisista toiminoista*). Ajatusviivaa käytetään myös osoittamaan, että lainauksesta on jätetty jotakin pois (*Ajatusviivaa voi käyttää myös – suorin esityksen merkinä*). Lisäksi ajatusviivaa käytetään luettelomaviivana, eli niin sanottu ranskalainen viiva on ajatusviiva. Kaikkein eniten päänvaivaa aiheuttaa se, että ajatusviiva

vaa käytetään myös niin sanotuissa rajakohtailmauksissa, kun ilmaistaan vuosien, päivien, ikien tai sivujen välisiä jaksoja: 15–19-vuotiaat; 1990–1998.

Muista ajatusviivat lähdeviitteissä ja ajanjakson ilmauksissa:

1990: 132–133

1990–1998.

Tarkista, ettet käytä välilyöntejä rajailmauksissa.

Ajatusviivan ja yhdysmerkin ero

Yhdysmerkkiä käytetään pääosin yhdyssanojen kirjoittamisessa ja tavutuksessa, kun taas ajatusviivalla on lukujen ilmaisemiseen liittyviä tehtäviä.

Tarkista, että käytät yhdysmerkkiä vain siellä, minne se kuuluu:

EU-konferenssi

18-vuotias vrt. kahdeksantoistavuotias

Huomaa, että yhdysmerkki ja ajatusviiva voivat tehdä merkityseron:

Bruun-Koskinen = Bruun ja Koskinen (kaksi henkilöä)

Bruun-Koskinen = kaksiosainen sukunimi (yksi henkilö).

Numeroilmaukset

Tarkista, että kirjoitat sivunumerot ja vuosiluvut näkyviin kokonaan:

174–5 ⇒ 174–175

1982–84 ⇒ 1982–1984.

Lainausmerkit

Tarkista, että käytät kaksinkertaisia lainausmerkkejä ja että lainausmerkit ovat "oikeinpäin":

ei "näin",

ei „näin”,

ei "näin",

eikä "näin" ⇒ vaan "näin"

Puolilainausmerkit

Puolilainausmerkeillä on kaksi päätehtävää: Jos suoran lainauksen sisällä on toinen lainaus, tämä ilmaistaan puolilainausmerkeillä. Lisäksi puolilainausmerkkejä käytetään merkityksen ilmaisemiseen:

meaning 'merkitys'

vasta 'vihta'

Tarkista, että käytät merkityksen ilmaisemiseen puolilainausmerkkejä ja että puolilainausmerkit ovat 'oikeinpäin':

ei 'näin',

ei 'näin',

eikä 'näin' ⇒ vaan 'näin'.

Kaksoispiste ja puolipiste tekstissä

Kaksoispistettä ja puolipistettä käytetään tekstissä eri tavoin. Kaksoispisteen jälkeen tulee joko lainaus, selitys, täsmennys tai luettelo. Kaksoispiste on siis paitsi tekninen merkki myös metatekstiä; kirjoittaja voi sen avulla osoittaa lukijalle, että hän täsmentää tai selittää sanomaansa. Kaksoispisteen jälkeen tuleva jakso voi olla lausetta pienempi kokonaisuus, tai se voi muodostua useasta virkkeestä. Jos liittyvä jakso on samaa virkettä kuin alku, aloitetaan kaksoispisteen jälkeen pienellä kirjaimella. Jos taas kaksoispistettä seuraava (tarkoitettu) jakso on enemmän kuin yksi virke, aloitetaan isolla kirjaimella.

Puolipiste on tyyllinen välimerkki, jolla kirjoittaja voi osoittaa lukijalle, että kaksi kokonaisuutta liittyvät läheisesti toisiinsa. Puolipisteen jälkeen alkava jakso muodostaa rakenteellisesti itsenäisen kokonaisuuden, joten rakenteen kannalta puolipisteen tilalla voisi olla myös piste. Tästä syystä puolipisteen jälkeen ei myöskään voi olla lauseita sitovia konjunktiota.

Tarkista, että käytät kaksoispistettä oikein.

Tarkista, että puolipisteen jälkeen tuleva jakso on itsenäinen kokonaisuus, joka liittyy sisällöltään läheisesti edeltävään jaksoon.

Vieraskielisten käsitteiden esittäminen

Käytä kursivointia tai lainausmerkkejä.

Tarkista, että olet merkinnyt vieraskieliset käsitteet yhdenmukaisesti läpi työn.

Alleiviivaus

Poista tarpeettomat alleiviivaukset ja korostukset. Huomaa, että Internet-osoitteiden alleiviivaus ei kuulu "painettuun" tekstiin vaan merkitsee hyperlinkkiä. Jos tekstisi julkaistaan myös sähköisenä, hyperlinkit ovat tarpeen.

Viimeistele tekstisi kirjoittamisen lopuksi

Hio kieltä ja rakenteita:

- Lue teksti lineaarisesti ja keskittyneesti virke virkkeeltä ja lause lauseelta.
- Tarkastele tekstiä lukijan kannalta – asetu lukijan rooliin!

Oikolue ja tarkista oikeinkirjoitus

- Kiinnitä huomiota välimerkkeihin, lyhenteisiin, lyöntivirheisiin ja merkintätapoihin.
- Käytä apuvälineitä: sanakirjaa, oikolukuohjelmaa (etenkin lyöntivirheisiin), kielenoppaita.
- Pyydä jotakuta oikolukemaan tekstisi, ellet itse huomaa virheitä.

Tarkista ulkoasun johdonmukaisuus

- Muokkaa ja tarkista lähdeluettelo, vaikka olisit käyttänyt ohjelmaa sen tekoon.
- Tarkista marginaalit, sivunumerointi ja otsikoiden sijainti.
- Tarkista kansi ja sisällysluettelo.
- Tarkista, että sisällysluettelon otsikot ja sivut vastaavat itse työn otsikoita ja sivunumeroita.

Kysymyksiä kirjoittajalle opinnäytetyön valmiusasteen tarkistamiseen

1. Onko työn nimi kattava?
2. Vastaako tiivistelmä sille asetettuja vaatimuksia sekä sisältyköön että ulkoasultaan?
3. Antaako sisällysluettelo kuvan loogisesti ja tasapainoisesti etenevästä työstä?
4. Antaako Johdanto selkeän kuvan työn tavoitteista sekä asemoitumisesta tieteenalan kentässä?
5. Puhuvatko Johdanto ja Päättävä samaa kieltä ja samasta työstä? Vastaako Päättävä Johdannossa ilmaistuja tavoitteita?
6. Onko lähteiden perusteella rakennettu teoreettinen viitekehys niin tarkka ja kohdallaan, että se muodostaa taustan tutkimusongelmalle?
7. Onko kaikki empiirisessä osassa esitetyt menettelyt perusteltu?
8. Voiko hahmotetulla empiirisellä osalla perustellusti selvittää tutkimusongelman?
9. Onko empiirisen osan menettelyt niin hyvin kuvailtu, että luki- ja lähes pystyisi toteuttamaan ne itse kuvauksen perusteella?
10. Ovatko empiirisen osan tulosten tulkinnat perustana tutkimusongelman ratkaisulle?
11. Sisältääkö yksittäinen tekstijakso aina sen ja vain sen, mikä otsikossa on ilmaistu?
12. Onko tekstikappaleissa ideavirkeitä sekä riittävästi meta-tekstiä ja konnektoreita?
13. Ovatko taulukot, kuvat, kuviot, diagrammit luontevasti osa tekstiä? Ovatko tiedot niiden muodostamisesta ja tulkinnasta kunnossa?
14. Onko viitteet merkitty tieteenalan vaatimusten mukaisesti?
15. Onko lähdeluettelossa maininta kaikista lähteistä, jotka esiintyvät tekstin viitteissä?
16. Kertooko lähdeluettelo kaikki ne tiedot, jotka tarvitaan lähteen löytämiseksi?
17. Ovatko kaikki välimerkit ja muut merkinnät, kuten taulukot, kuviot ja sitaattilainat, paikallaan?
18. Onko tekstissä turhia ilmauksia, kuluneita fraaseja ja toistoa, jotka voi poistaa?
19. Onko työn ulkoasu rakennettu annettujen vaatimusten mukaan rakennettu?
20. Onko tekstiä luetettu ulkopuolisilla palautteen saamiseksi paitsi itse sisältöön myös kielellisiin valintoihin? Onko palautte otettu huomioon?